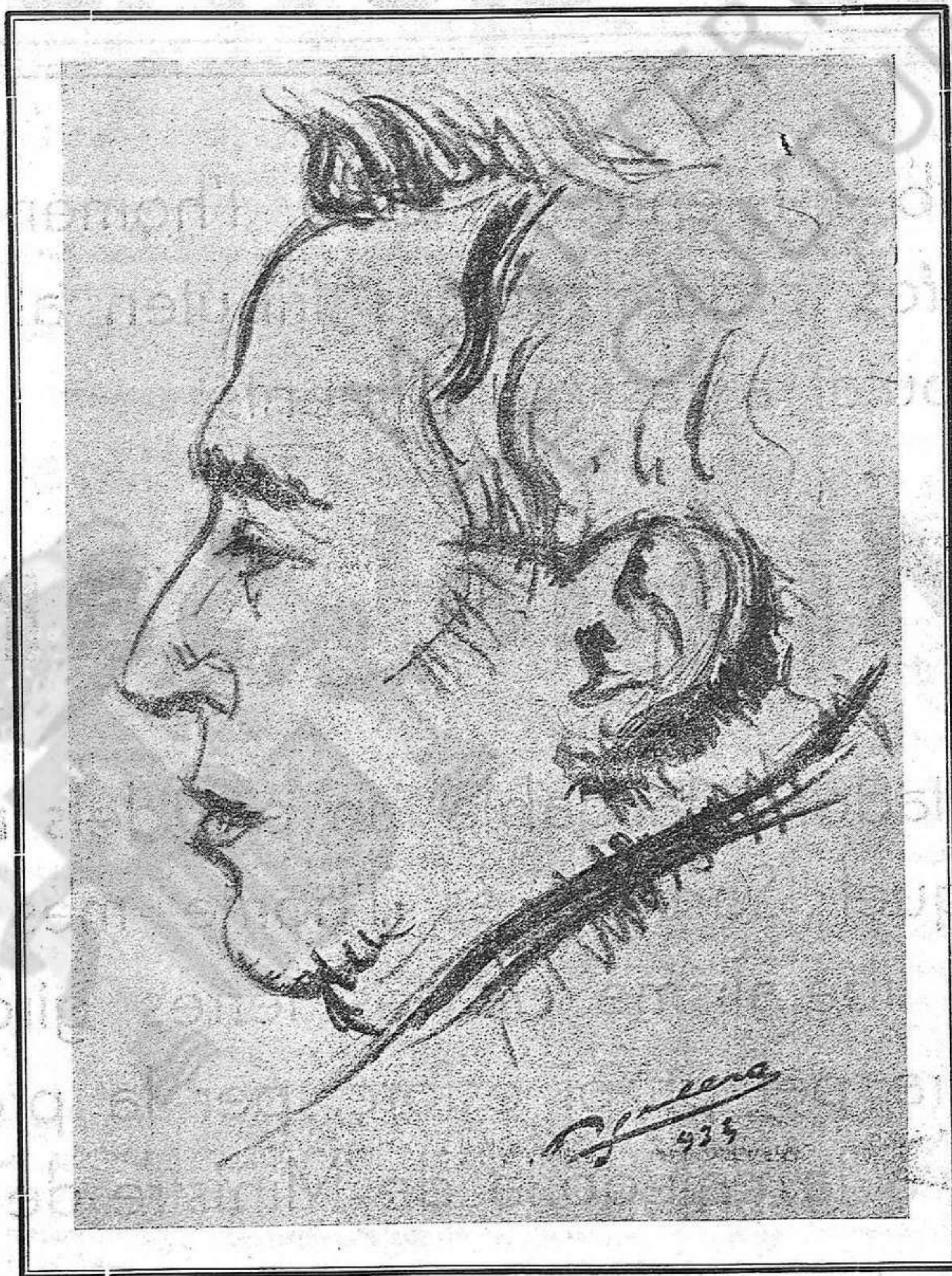

ACCIO 56 CIUTADANA

24 DE SETEMBRE DE 1933

MIQUEL SANTALÓ I PARVORELL

Diputat a les Corts Constituents per la circumscripció de Girona i
Ministre de Comunicacions del Govern de la República

**SETMANARI DEL PARTIT R.F.N
DE LES COMARQUES GIRONINES**

GIRONA
22 setembre 1933

15 ct

ACCIO 22 setemb. 1933 56 CIUTADANA

SETMANARI DEL PARTIT REPUBLICÀ FEDERAL
NACIONALISTA DE LES COMARQUES GIRONINES

Redacció i Administració: C. Carme, 13. - Girona : Tel. 199
Hores despatx: 6 a 8 de la vetlla
Subscripció trimestre: 1'75 Surt els divendres

DELEGACIONS COMARCALS

OLOT
Màrtirs de Jaca, 9
RIPOLL
Trinitat, 6-2.º
GIRONA
Carme, 13
PALAMÓS
FIGUERES
Cervantse, 3
PUIGCERDA
Centre Republicà
STA. COLOMA
Clavé, 23

ACCIO CIUTADANA

s'associa amb tot entusiasme a l'homenatge
que les nostres organitzacions tributen al seu
Diputat a les Constituents,

En Miquel Santaló

Lluitador infatigable en pro dels nostres ideals,
Miquel Santaló és l'home més representatiu
del liberalisme de les terres gironines, elevat
suara pel pròpi esforç, per la pròpia constàn-
cia, a la categoria de Ministre de la República.
Serveixi aquest número per a constatar de la
manera més senzilla i sincera l'adhesió entu-
siasta d'"ACCIO CIUTADANA" envers la ideo-
logia i l'actuació que personifiquen el nom
de Santaló.

Santaló i les comarques gironines

Quan les persones que tenen a les seves mans els destins de Catalunya i de la República, fixaren la seva atenció en el meu nom insignificant, per a venir a ocupar el Govern Civil d'aquestes comarques acollidores, tenia de Miquel Santaló una pàl·lida idea del polític i una migrada coneixença de l'home.

Sabia, per exemple, la seva constància en l'ideal i la categoria que merescudament tenia dintre el partit; la persistent labor parlamentària que portava a cap; la seva tasca cultural i pedagògica. Sabia, a més, com dintre del partit i fora d'ell, existia un respecte i una estima personal per l'home recte, voltat, potser, d'adversaris però sense enemics.

Sabia tot això — normalment és saber molt d'una persona — i confesso que sabia de Santaló ben poca cosa. Calia que vingüés a viure en aquesta ciutat, plena de tradició i plena d'afany, i, sobretot, havia de petjar i de recórrer la terra bella i vària d'aquestes comarques sentint la veu dels seus habitants, sempre clara i franca, per a comprendre tot el valor i la profunditat d'ideal d'aquest home senzill i tenaç que ha semblat una bona llevor de liberalisme, demo-

cràcia, República i justícia social als quatre vents de les terres gironines. Des de les platges lluminoses i rialleres als vilatges més deserts de les contrades pirenenques, per tot, un dia o altre, o millor dit, un dia darrera l'altre, la veu de Santaló ha vessat una doctrina de rebeldia contra la injustícia, primer, i responsable i constructora quan ha arribat l'hora de les grans realitzacions.

I que la doctrina no ha estat sembrada endebades, en terra estèril, ho demostra precisament el fet que per a tenir l'exacte coneixement de Miquel Santaló, de l'home i el polític, amb tota la seva rectitud d'intenció i grandesa d'ànima, m'ha bastat arribar a aquestes terres, seguir-les i escoltar els seus batecs. Concorre, a més, en el cas de Santaló i les comarques gironines una circumstància més íntima, demostrativa d'una compenetració exemplar: Santaló, mestre i perfeccionador, és a la vegada deixeble i perfectible. És per això que, mentre el bo del seu esperit es vessa com una benefactora rosada sobre les terres de pescadors i de pagesos, sobre les vies urbanitzades i les zones industrialitzades pels rius, penetra en el seu esperit com un encens de les més belles virtuts liberals que munta de la ter-

ra mateixa. I així veiem com el forjador d'un poble conscient, amb tot el fervor republicà i obert a l'esperança d'un món millor, és a la vegada autèntic de selecció d'aquest tros magnífic de la terra catalana que palpita de liberalisme i de democràcia com cap altra terra en el món.

Santaló, perseguit i perseguidor del règim oprobios de la monarquia absolutista, ha estat elevat per la República a les més altes categories ciutadanes. Ha passat pels llocs de major responsabilitat sense defugir-la mai, conscient del deure. No cal que les enumeri ni que faci pública manifestació del goig de veure'l ocupar justament el càrrec de ministre de la República. Tots sabem que sigui allà on sigui l'amic Santaló treballarà per la República i per Catalunya.

I tampoc no em cal dir, amb quina joia em sumaré a la joia de tots el pròxim diumenge, quan jo, que més aviat sóc enemic d'homenatges i ostentacions, des de què sóc aquí em venia preguntant i preguntant als altres, de guisa estimulant:

Quan serà un fet aquest desig latent en totes les comarques gironines, de posar-se de festa per testimoniar al nostre Santaló tota l'adhesió i tot l'afecte del poble republicà?

LLUIS PRUNÉS

A Santaló, en homenatge

La personalitat política i literària de Santaló es perfila de molts anys ençà en el marc de la vida gironina. Santaló procedeix d'aquella generació d'homes que es distingiren com a seguidors de les directrius de la nova pedagogia, instaurades pels Giner, pels Cossio, pels mestres i deixebles d'aquella escola que vingué a ésser en la cultura hispànica una porta oberta a les corrents europees i fou exponent de màxima civilització. Per això el seu mèrit d'irrompre donadament amb el crosticer infecte dels sistemes educatius de l'Espanya clàssica i arcaica.

Amb aquest llevat cultural, Santaló retornà a Girona, possiblement sense cap afany d'intervenir en política. La seva càtedra, els seus estudis de geografia, el trescar, estudiant i investigant, per valls i collades — bastó al puny, motxila a l'espatlla — eren el seu anhel, la seva vocació, la seva amor. Però ni anhels, ni vocacions, ni amors, manen sempre en la vida. Manen menys encara quan les circumstàncies flanquegen una vida xopa de vitalitat, profundament sensible a totes les causes humanes, generoses i justes. Aquella força energètica interna de Santaló i aquesta sensibilitat, el portaren, com de la mà, a intervenir en política, perquè en aquest camp d'acció és on té una

major realitat i una major eficàcia l'actuació en defensa d'aquelles grans causes.

Inspirant-se amb aquesta motivació nobilíssima, Santaló, pausadament, esforçada i neguit i dolor a vegades, ha anat fent via, i ha esdevingut primer l'home d'una tendència, i després, per tant, el seu guia. Quan s'ha aconseguit aquesta posició, no en dubteu, perquè és la més difícil, s'és apte i s'està en camí d'ascendir als llocs de més alta responsabilitat. Per tant, l'ascensió de Santaló a un ministeri del Govern de la República, en el seu aspecte intern i causal, més que a circumstàncies accessories i momentànies, es deu a aquella lògica de la vida que estableix premises i conseqüències amb una perfecta coordinació racional. Per això, podem afirmar que la preeminència actual de Santaló és la consagració d'una llarga teoria de mèrits, que tenen antecedent obligat en el fet d'haver assolit la categoria de mentor, és a dir cervell, i braç, és a dir, acció, de tot un estol d'homes que viuen disciplinats i afectes a una mateixa ideologia, a una mateixa bandera i a una mateixa tàctica.

Un home vital, un home sensible, és de més un home abnegat, i Santaló ho és d'abnegat. Així lluitava amb el mateix braç, tant quan era radiant la llum de l'esperança damunt de l'horitzó immediat, com quan

era l'ubaga plena d'ombres i d'incertituds. Així no cessava de prodigar un esforç persistent, amb l'empenta del que està persuadit que realitza un apostolat. Així sobrepassava en moments de prova, el compliment del deure que la seva situació política local l'imposava, i deixava a segon lloc la pau de la llar amable, el dolç afany d'estudi i investigació, la glòria d'haver plasmat la intel·ligència d'una promoció escolar i d'haver influït en la seva formació moral.

Els maldients, és clar, no veuran tot això, ni que ho veiessin voldrien que fos dit. Són massa mesquins per a fer concessions a l'adversari; són massa simplistes per a ésser comprensius; són massa eixerreïts per a ésser generosos. Allà ells, que ja tenen el càstig immanent en llur mateixa deficiència.

Nosaltres, mentrestant, farem l'elogi de l'home de cor, de l'home abnegat, de l'home riquíssim de vitalitat exemplar. Estrenyent la seva mà sabem que encaixem amb un home sincer que té la lleialtat en tots els replecs de la seva contextura moral i física. Homenatjant-lo sabem que complim un deure de gratitud i de recompensa a la vegada. I complir un deure entre esclats emocionals, com entre una festa major, és un dels esdeveniments més reconfortants i inefables que produeix la finor exquisida de l'espiritualitat humana i de la germanor social.

CAMPS I ARBOIX

L'home sincer

Setze o divuit anys deu fer que en Miquel Santaló va reintegrar-se a Girona, nomenat professor de la Normal. Malgrat haver-hi cursat els seus estudis, l'absència perllongada de la ciutat havia mitigat el record de la seva primera estada. — (Una primera estada conjuntament d'estudiant i de dependent barber, amb la necessitat d'apetència de propines, amb dutxes terapèutiques barates, amb incidències entre ridícul i heroïques que farien bonic d'explicar llargament...) —

En Santaló, nomenat professor de la Normal, va començar la seva obra pedagògica conjuntament amb la seva actuació política. Aviat va començar a fer parlar d'ell, i el Centre Republicà de Girona va rebre amb la seva actuació un nou impuls vital que bé necessitava. I el nom d'en Santaló va anar popularitzant-se, i a mida que seguia viles i poblets amb conferències polítiques i socials, prenia l'embranchida merescuda, i s'afermava sobre el basament del propi valer.

Jo el vaig conèixer personalment en un moment prou concret per que l'hagi recordat sempre més.

En vigílies d'unes eleccions al Parlament

d'Espanya, la primera vegada que en Santaló presentava la seva candidatura, tenia lloc un míting al Teatre Principal. Convalescent d'una greu malaltia, la primera sortida meua va ésser motivada per l'irresistible desig d'assistir al míting per tal de conèixer en Santaló. Després del seu vigorós parlament que versà, com a "leit-motuo", sobre la influència del govern democràtic dels pobles en relació a l'higiene, morbiditat i mortalitat dels mateixos, vaig pujar a l'escenari per felicitar-lo, i allí una estreta abraçada ens va confondre. Una abraçada de germanor que persistirà més que les nostres vides.

Les lluites polítiques d'en Santaló varen continuar incessantment, sempre sota el signe del mateix fervorós i conscient ideal republicà, lluites que s'intensificaren en els períodes electorals, que quasi bé no minvaren durant la vigència de la Dictadura, i que han tingut els seus moments zenitals amb les eleccions municipals del 12 d'abril, amb la proclamació de la República, amb l'acta de Diputat a les Corts Constituents, i que ara han merescut la gloriosa responsabilitat d'un departament Ministerial per a vetllar,

a més de la funció pròpia, pels drets de Catalunya.

***

El valerós estudiant-barber de vint-i-cinc anys endarrera és ara ministre de la República Espanyola.

Per arribar en aquesta preeminència, a la que no més arriben els privilegiats pel talent i la fortitud, es necessiten unes qualitats personalíssimes. D'entre les qualitats d'en Miquel Santaló, jo faria ressaltar la sinceritat. Aquesta qualitat ha estat la norma de la seva vida. Mai, en els seus discursos, o escrits, o programes, o manifestos, ha pensa tsi podia agradar o desplaure, si podia ofendre o si podia alagar. No ha fet mai cap concessió renyida amb el seu pensament o amb la seva consciència. La seva sinceritat és rectilínia, i pel camí recte de la seva sinceritat ha arribat al lloc preclar que actualment honora.

I en aquesta mateixa sinceritat d'en Santaló, nosaltres hi veiem la seguretat del seu èxit com a ministre. Aquesta qualitat el farà sempre ésser equànime, i l'obligaria, malgrat totes les circumstàncies oposades que en el seu comès poguessin presentar-se, a satisfer l'absoluta confiança que en el seu talent i en la seva sinceritat hi tenen posades la República i Catalunya.

LAUREA DALMAU

Una lluita electoral

Uns quants anys abans de la funesta dictadura, en l'època en que les eleccions es feien abusant de tots els procediments a l'ampar del Govern Civil, en el districte judicial de Girona hi hagué una forta lluita electoral.

Els republicans del Centre d'Unió Republicana de Girona els preocupava la persona que havia d'ésser candidat. Era soci del Centre un jove catedràtic de la Normal, aleshores solter, i que gairebé totes les nits era al Centre en conversa a la taula rodona o bé a la Secretaria; el tema sempre solia ésser cultural.

Anunciat el període electoral, els republicans de Girona a l'Assemblea del Partit proposaren al jove catedràtic com a candidat republicà, el qual fou acceptat per unanimitat i amb molt d'entusiasme.

El nostre contratemps era la qüestió econòmica; els republicans sempre hem estat pobres, però la voluntat fou més forta que els diners. Férem una rifa i recollírem unes quantes pessetes, insuficients per fer la campanya electoral, però vàrem seguir endavant portats pel nostre entusiasme i fe amb l'ideal.

Automòbils ja en corrien en aquella època, però els nostres amics no en tenien i els de lloguer resultaven cars, comptant en que el nostre estat econòmic no ens permetia

determinades despeses. Férem, doncs, una campanya electoral molt crua: sortíem de bon matí i tornàvem molt tard i sempre tan alegres amb els nostres viatges en tartana.

Recordo un dia d'aquests que fou tot un martiri. Sortíem de Girona amb la tartana, camí de Campllong; arribats allí conversàrem amb els entusiastes amics a la casa de can Campeny, veterà republicà. Seguidament ens dirigírem a Riudellots, on férem un míting des d'un balcó. En Duch i altres fermes republicans ens asseguraven la victòria en el poble. Més tard, a Viloví, un míting a la plaça, uns quants joves, entre ells en Roure, confiaven en una bona votació. Cap al tard, un altre míting a Salitja, on féu presentació en Cornellà. Ja de nit, emprenguérem el camí de Bescanó per Aiguaviva. Arribàrem amb pluja batent i el nostre primer desig era trobar una llar per treure la mullena que portaven els nostres cossos. En la casa de l'amic Planagumà trobàrem la llar desitjada. Parlàrem amb els bons correligionaris a casa l'entusiasta amic Oliver. Després, l'últim míting del dia.

Tota la campanya plena d'entusiasme: Girona, Cassà de la Selva, Anglès, Ossor, Salt, Riudellots i molts altres pobles, feien suposar que el nostre candidat sortiria di-

putat per al districte de Girona. Era tan ferma aquesta posició, que els candidats contraris cercaren nous procediments per a evitar el nostre triomf. Un d'ells es batia en retirada i posava la seva forta bossa. Un dia ens deien que a Viloví havien donat moltes mils pessetes per fer una escola; a Bescanó una forta quantitat per fer un cementeri; a Fornells es compraven tocinos, i altres pobles, agents electorals compraven vots a grups, i si per això no fos prou, el dia de les eleccions posaren delegats governatius a cada poble per a tancar els nostres apoderats, com així es va fer en algun poble; protestar l'acta era perdre el temps.

Aquesta lluita encoratjadora va ésser de moment de resultat negatiu, i el nostre candidat va quedar derrotat com a diputat. Però jo estic segur, que aquesta dura campanya, l'esperit dels republicans del districte i l'entusiasme lluitador dels homes del carrer del Carme, varen ésser el fonament per fer d'aquell jove candidat el lluitador incansable dels ideals republicans per a totes les encontrades gironines, les quals, amb les dades del 12 d'abril de 1931, 28 de juny de 1931 i 29 de novembre de 1932, han sabut vèncer d'una manera aplastant la reacció, afirmant l'esquerrisme dels ideals republicans i d'autonomia.

Aquell candidat ara tots el coneixeu, era el bon amic Miquel Santaló i Parvorell.

P. CEREZO

Un mestre

La Catalunya republicana autèntica, l'esperit catalaníssim més pur i sincer de la nostra terra, tots els homes de sentiments liberals i demòcrates, tots els ciutadans conscients, preparen pel dia 24 dels corrents, un tribut d'homenatge a l'incansable lluitador, al líder esquerrà, cap de la nostra minoria parlamentària a Madrid, En Miquel Santaló.

Els Membres de la màxima responsabilitat en el Govern de Catalunya, i els Elements tots, que tenen alguna representació directa o indirecta en els destins de dignificació republicana en el nostre país, hi col·laboraran, hi assistiran; rendiran a l'amic, al company, un efusiu salut d'admiració, d'agraïment, de lloança, ben merescut, a bastament guanyat, sobradament conquerit.

Les Comarcals gironines, molt particularment, concurriran a Girona, aquella jornada, plenes d'optimisme, irradiades totes per la llum de l'home que encarna tota una època de lluites sense treva pels ideals nobles i generosos, a qui serveix un respecte i un afecte a tota prova, i de qui esperen encara un suprem esforç de la seva inestroncable energia, per seguir laborant en l'obra de Redempció humana que la República suara ha començat.

I la Olotina, la de La Garrotxa, no hi mancarà pas a aportar-hi el seu escalf encoratjador. Pels nostres homes representatius, que saben fer-se mereixedors de l'estimació de tots, per la seva conseqüent actuació, nosaltres serem sempre els primers de respondre al primer crit que se'ns faci; i en aquest cas, justificadíssim, hi anirem rublerts de la màxima simpatia que pot sentir-se per un home, al que ens sentim or-

gullosos d'haver-lo portat com a "nostre representant", en el Consell Executiu del Partit d'Esquerra Republicana de Catalunya.

Jo, que em considero el menys indicat, jo que sóc el més humil de tots els Mestres, jo que reconec que sóc el més humil d'entre tots els homes republicans de la nostra comarca; però que malgrat tot, em sento de sempre, amarat de fe, d'esperit de lluita i de decisió republicana com el més irreductible de tots els soldats que lluitem per la rehabilitació humana; que, com a Mestre, visc el meu element i, per tant, com a funcionari, estic convençut i compenetrat de la responsabilitat del meu càrrec davant del Règim i del Poble, com a forjador d'intel·ligències pel demà proper, vinc a fer una crida a tots els companys del Magisteri, per recordar-los que, prescindint de tota ideologia ciutadana, i posant per damunt de tot, l'esperit professional, el menys que en un acte com aquest podem fer per honra de tots, és adherir-nos-hi de tot cor entusiàsticament, com a recordança del Mestre, Miquel Santaló (avui Director de la Normal de la Generalitat), que durant anys i anys, va viure pels poblets d'aquesta extingida província, passant i sofrint com nosaltres tota mena de lluites per l'Escola i per l'ideal; combatut pels felons d'aquella podrida monarquia, vituperat pel caciquisme incivil i sacrificat sempre pels seus dos amors: Escola i Llibertat.

I segur que interpreto el sentir unànim del Magisteri gironí, des d'aquestes pàgines, i en nom de tots, vagi una afectuosa abraçada, al Mestre preclar, al ciutadà sincer, al company diputat, mereixedor de tota la nostra estimació.

ARTEMI CASANOVAS

La Canya, setembre de 1933.

Santaló és:

Ciutadà perfecte, capaç del sacrifici per a la pàtria.

Polític fidel a un programa, a unes idees ben madurades i a uns principis fraternals, igualitaris, liberals i socialment justos.

Mestre per temperament, home cultivat que deixa en l'alumne un record imperdurable i crea un amor a l'estudi i al saber humà.

Amic fidelíssim.

Conversador fàcil, incansable, són delicioses les hores passades al seu costat, parlant de quelcom més que de política.

Treballador incansable que sap contagiar l'entusiasme i l'optimisme que a tot jorn l'acompanyen.

I, per damunt de tot, és senzill, franc i humil. Encaixa fort i abraça sense ficció.

Si no fos per la seva obra, per les seves qualitats ja mereixeria un homenatge.

Així tots!!...

Al volgut company Miquel Santaló el dia del seu homenatge, com a prova d'admiració i afecte.

Ha sortit amb la ramada que vigila avariciós.

Va pujant la serralada

que conté l'herba gemada, més preuada, del redòs.

Prop del cim, alça la testa i ovira en l'horitzó,

que amenaça la tempesta;

que el llop udola de festa,

que el volta el corp, l'escorçó.

El cel trona amenaçant,

comença de bramular el vent...

Com més perill, més gegant,

més valent, segueix avant,

decidit i sempre atent.

Passen faunes, venen goges,

que se'l miren imponents;

cares grogues, boques roges,

fent uns crits de feres boges,

renegant, petant de dents.

Ell té braó, té coratge,

res no l'abat, pel seu ramat,

lluita amb el llop i l'oratge,

prenent-s'ho com un ultratge,

planta cara a tot plegat.

Què hi fa que en la refrega

en surti ensangonant?

Si ja el llop retut gemega

si ja quasi no llampega...

mort el corb, l'escorçó bat...

Ja tot somriu, ja ix el sol,

ja n'és vençuda la malícia,

ja l'aligot ha pres el vol,

ja no més crida algun mussol...

El Sol que surt, és de Justícia.

I el pastor arriba dalt del cim

i ovira el poble que l'aclama,

tot és formós, tot és sublim,

del cor en surt un regalim

de les parpelles una flama.

L'heroi somriu tot amatent,

i fins la vida jugaria

cent vegades ben content;

cara a la lluita s'ha anat fent.

Què, doncs, pel poble no faria?...

I, encoratjat i delitós,

al cim vetlla ben ardit

(perquè del prat tan ufanós,

el remat mengi ben joíós)

auriolat per l'infinit...

A. C.

Santaló

Si trobeu pel carrer un home colrat, de fesomia cantelluda, estatura mitjana, amb la rialleta als llavis, els ulls profundament escrutadors, voltat d'amics que l'estiren i el reclamen, francament amable amb tots, un barret gris posat tal com cau i un vestit posat tal com ve, amb gesticulacions ràpides i contants que acompanyen a la conversa sempre apassionada podeu ben assegurar que és en Miquel Santaló, l'alcalde de Girona, el desvetllador de la gran força republicana de les comarques gironines i l'adalit infatigable d'un revolucionarisme constructiu, d'un esquerrisme assenyat i d'un laïcisme franc, serè i sense fòbies de cap mena.

Féu amistat amb ell i trobareu en l'amic Santaló totes les qualitats d'un humanista.

Es despulla de tot ço que no és natura i adora a l'home com a ésser perfectible i la humanitat com a obra sublim de l'esforç comú.

X.

Partit Republicà Federal Nacionalista

de les comarques gironines

(Adherit a «Esquerra Republicana de Catalunya»)

En motiu de l'homenatge al Diputat per aquesta circumscripció

Miquel Santaló

Gran acte d'afirmació republicana

en la PLAÇA DE BRAUS de Santa Eugènia, a dos
quarts de quatre del DIUMENGE 24 de Setembre.

Hi prendran part els següents oradors:

Joan Ballesta Molinas

President de la Federació, en representació de la Circumscripció de Girona

Humbert Torres

Diputat, en representació de la Circumscripció de Lleida

Buenaventura Gassol

Conseller de Cultura de la Generalitat en representació de Tarragona

Lluís Companys Jover

Diputat i Ex-Ministre del Govern de la República

Joan Casanovas Maristany

President de la Cambra Catalana

Carles Pi i Sunyer

Primer Conseller de la Generalitat de Catalunya

Miquel Santaló Parvorell

Ministre de Comunicacions del Govern de la República

Francesc Macià Llussà

President de la Generalitat de Catalunya

Hi haurà un servei de potents altaveus

Homenatge al Diputat a les Corts

Constituents de la República per la

circumscripció gironina, En Miquel

Santaló i Parvorell

COMITÉ D'HONOR

Francesc Macià Llussa

President de la Generalitat de Catalunya

Lluís Companys i Jover

Diputat a les Corts Constituents

Carles Pi i Sunyer

Conseller-Primer del Govern de la Generalitat

Salvador Albert i Pey

Ambaixador d'Espanya a Bèlgica

Antoni Xirau Palau

Diputat a les Corts Constituents de la República i a les Corts Catalanes

Josep Irla Bosch

Diputat a la Cambra Catalana i Director General d'Indústria

Dia 24 de Setembre

A les 11 del matí:

Vermouth d'Honor en el «Centre d'Unió Republicana», de Girona, durant el qual s'ofrenarà a l'homenatjat un àlbum de signatures i es procedirà a la institució de la «Beca Santaló», creada per aportació popular.

A les 4 de la tarda:

Acte públic en el mateix local, en el qual prendran part a més de l'homenatjat, les personalitats més destacades d'«Esquerra Republicana de Catalunya».

INSCRIPCIONS: CARME, 13 – GIRONA – (TEL. 199)

PREU: 2 PTES.

Per la bona organització, el Comitè Polític Local, encarregat de portar-lo a terme, prega a tots els simpatitzants amb Miquel Santaló, no esperin a darrera hora per formalitzar l'inscripció. De la regularitat en la tasca depent del bon èxit.

Un homenatge merescut

Miquel Santaló

Algunes vegades, escoltant la paraula forta, cantelluda, tallant, de Miquel Santaló, m'ha semblat escoltar el bronzir impetuós de la tramuntana, quan amb els seus bufaruts valents, esbandeix i saneja la plana empordanesa; altres moments, en contemplar la seva figura cepada, vigorosa, que es mou acompassadament, amb ritme lent, però segur, i esguardo la seva pell bruna, m'apar endevinar-li, en amable barreja, la suavitat de la plana fèrtil i la fortitud indomable de la muntanya nostrada, i, és per això, que jo veig a Miquel Santaló, amb ànima liberal i democràtica, pel seu temps racialment empordanès, i és per això que jo escolto les seves paraules sinceres, vibrants, com ressons dels vent del nord, que és vent de llibertat i de progrés.

Potser per aquestes característiques de sinceritat, d'honestedat, de noblesa i de fortitud, Miquel Santaló, lluitador sempre, havia passat gairebé desapercebut en l'època en què el fer política volia dir ignomínia, falsedat, renunciaments, concupiscències; potser per aquestes mateixes raons, ha estat i és tan combatut Miquel Santaló, puix que la seva actuació clara, honrada, digna, posa de manifest l'abim profund que separa les dues polítiques: la d'abans i la de després del 14 d'abril de 1931. Els representants d'aquella política de favor i de conxorxa, que vinclaven servilment l'esquena per a recolzar l'esquerdat edifici borbònic, mentre rastrement allargaven la mà, pidolant contra tota llei i tota justícia, el favor que beneficiava a l'amic, en perjudici del contrari; els marmesors del catalanisme reaccionari que empenyaven l'esdevenidor de Catalunya, a canvi d'una casaca ministerial que facilités tota mena de combinacions financeres, menen aquesta campanya de desprestigi i difamació contra l'home íntegre que és Miquel Santaló, el qual, sentint-se representant au-

tèntic dels seus electors gironins, sense claudicacions ni servilismes de cap mena, ha defensat tothora i sempre, els interessos de les nostres contrades; i al Parlament de la República, en l'aferrissada batalla de l'Estatut, inici de les nostres llibertats, en un admirable discurs, admirable de fons i de forma, defensà amb tot braó, el dret incontrovertible de Catalunya a cuidar de l'ensenyament, pa espiritual del poble, mentre els pairalistes monarquitzants s'havien negat a votar una Constitució que permetia el reconeixement de la nostra personalitat nacional.

Ni un sol moment, en les hores de prova perquè ha passat el nou règim, ha sentit defallences, ni ha trontollat la seva fe en l'esdevenidor de la República i de Catalunya. Amarat d'un ideal humaníssim, que ha estat norma i guia de l'actuació política de

tota la seva vida, fita l'esguard en la llunyania, on s'hi oviren camins fressats de progrés i benestar i cap allà emmena les seves passes, sense fer cas dels accidents del camí i saltant pel damunt dels entrebancs que obstaculitzen el seu caminar, amb ple domini de si mateix i amb la confiança de les pròpies conviccions.

La democràcia gironina, en homenatjar a Miquel Santaló, sentirà l'íntima satisfacció del que compleix un deure de justícia i reafirmarà, ensems, la seva adhesió a l'home digne i sincer que, abans en moments de perill i de conspiracions i avui en hores de responsabilitat històrica, ha sabut mantenir-se al seu lloc, d'una manera honorable, sense egoismes ni ambicions, posposant sempre l'interès propi, a l'interès col·lectiu.

JOAN BALLESTA

L'homenatge a un polític

Hem estat sovint escèptics davant de molts homenatges que s'han celebrat en la nostra terra. Sabem massa bé la quantitat de "bluff" que ha animat molts actes d'aquesta naturalesa, de com mediocritats manifestes hom ha pretès elevar-les a la categoria de la notabilitat i de què àdhuc perfectes nul·litats han volgut fer-les empassar als ulls del poble com si fossin persones de talent. De tot hi ha hagut, de tot hi ha i de tot hi haurà sempre. Sovint, l'èxit aparent, depèn només d'ésser ben desinvolat i ben audaç en l'hora de saber-se preparar el propi homenatge. I sobretot ésser ben expeditiu.

Davant del cas de l'homenatge que ens ocupa ara, què ens cal dir i què ens cal remarcar? Simplement que ens trobem en el pol oposat al concepte d'escepticisme de què parlàvem. Podem dir que mai com ara ens havem sentit atrets pel contingut de mereixement i de justícia que representa l'homenatge que anem a tributar a l'amic de tots, que s'anomena Miquel Santaló.

Defugim tothora tot el que pugui representar una ombra d'adulació. Direm millor

encara que ni l'hem de refusar perquè ni gosaria presentar-se a davant nostre. Anem de bracet amb l'afecte fill de la sinceritat i diem: poques vegades es reuneixen en un home públic les qualitats que constitueixen el pensament, l'esperit i la voluntat de l'amic Santaló. Poques vegades tampoc la virtut de la noblesa i de la sinceritat, qualitats dels pocs, han tingut la força de poder congriar les ires dels enemics com en la trajectòria de la vida política del nostre homenatjat d'avui.

D'anys ha que sabem el nom i la força i les qualitats que acompanyen l'història del nostre amic. És de poc temps relativament que coneixem els plecs íntims de la seva vida política i social. I en recordar-ho i valorar-ho com cal, acabem amb aquesta conclusió: com és que hem tingut tant temps a celebrar aquesta festa d'homenatge i hem retingut de portes endintre i calladament tot el goig que treurem a relluir a la clara llum i a ple aire diumenge vinent?

F. ARNAU I CORTINA

Recordem per darrera vegada a les organitzacions comarcals facin els possibles per assistir en corporació a l'homenatge que es dedicarà diumenge a Miquel Santaló.

Cal que el dit acte sigui un reflexe i una manifestació de la puixança de les nostres organitzacions.

Santaló

Santaló mereix ésser el símbol del republicanisme gironí prestigiós per la seva jerarquia històrica, per la seva fidelitat, constància i disciplina; en pur laconisme, l'elogi fóra fet amb aquesta afirmació i sobraria tot altre mot.

Santaló, empordanès de socarrel, és el representant autèntic del republicà gironí arborat d'ideal, fervent servidor de fondes conviccions, amarades de generositat renovadora.

Perquè sintetitza el nostre esperit i el nostre anhel, Santaló esdevé com vistent senyera suggestiva pels amics i els adversaris; i és a notar una notable conjunció; mentre els contraris, l'"enemic", personifiquen en ell l'"enemic" i el fan objecte d'honrosa distinció malvolent, nosaltres, els antípodes d'ells en el món polític, coincidim amb contraposats sentiments en idèntica preferència.

Al lloc preeminent hi ha arribat, ultra pels seus mèrits, per la justa i merescuda correspondència ciutadana al seu fervent amor pel poble, perquè Santaló, que procedeix de la més pura vena popular, sent el poble i en el poble es complau, s'angoixa en les seves inquietuds, s'emociona en les seves dolors i vibra amb màxima vibració en les seves exaltacions. Santaló és per això demòcrata de mena, tribú i polític per temperament, quals qualitats junt amb la seva ardidesa l'han conduït al rengle pre-

eminent d'avançada en les glorioses legions republicanes gironines.

Però el gran secret de la seva ascensió cal cercar-lo en el fet de què Santaló és per damunt de tot un caràcter, a la seva rigidesa d'acció, a la seva energia i a la seva fortitud deu una formidable capacitat de treball; i a la tasca constant, el cop d'ull i la decissió ràpida, que caracteritzen l'home modern dinàmic i influent.

Quan la germanor republicana li ofereixi unes flors d'afecte, nosaltres que coneixem i estimem a Santaló i el sabem pedagog, no dubtem de què sabrà perdonar-nos si presentem la seva vida com una lliçó eloqüent dels avantatges de la Democràcia.

En un apèndix al seu llibre de vides exemplars d'homes de Girona, un escriptor gironí podrà dir als nostres nens: "Pel seu propi esforç ha estat possible que un ciutadà s'enfilés a les més altes esferes de la política; que seguís aquesta via esplendent: ciutadà, mestre, professor, publicista, director de Normal, alcalde d'una gran ciutat, diputat, cap d'una minoria parlamentària, ministre." Això ha estat i serà sempre possible en règim de República que aixeca i esvaeix fantasmes, cotitza valors autèntics i rebutja les falses pedres de la vanitat i dels prejudicis atàvics denigrants i embrutidors.

Així Santaló, mirall i estímul de ciutadans, pot ésser per l'exemple de la seva vida, esperó moral pels infants de la República, objecte precisament de la seva predilecció sentimental.

P. BLASI MARAGÉS

P. R. F. N. C. G.

N. de la R. — En l'encapçalament de Comarques del darrer número del nostre Setmanari, degut a un salt de ratlles, sembla que vulgui dir que el nostre Albert i Puig d'Asprer hagin fracassat en la seva gestió com a diputats, cosa que entenem que el bon sentit dels lectors haurà ja esmenat.

El que volíem dir era que, degut a l'absència del nostre correligionari Albert i el desinterès d'en Puig d'Asprer, l'amic Santaló havia hagut de carregar amb tota la tasca que reporta la representació parlamentària de la Circumscripció.

Però, millor assabentats, hem de rectificar encara més. En Puig d'Asprer, segons ens informen, ha respost com devia als precs que han tingut a bé fer-li els republicans de les nostres comarques, i així ho fem constatar, amb tota sinceritat.

Unes paraules de Salvador Albert

Havent lluitat amb l'estimat amic Miquel Santaló en circumstàncies adverses en alt grau, conec per pròpia experiència, el tremp del seu esperit, la noblesa dels seus sentiments, la claredat de la seva intel·ligència, la fermesa de les seves conviccions democràtiques i republicanes; en resum, les excepcionals condicions que el fan mereixedor de l'homenatge que li han retut les comarques gironines.

Són dignes de posseir homes de mèrits tan rellevants els pobles que saben comprendre'ls i estimar-los.

SALVADOR ALBERT

El poble fa justícia

Per fi és arribada l'hora que les comarques gironines, totes a l'uníson, portaran coratjoses a la realitat el que de molt temps es respirava arreu en aquestes terres republicanes sodollades de justícia i equitat.

Per això el 24 de setembre d'enguany, serà un jorn de glòria i d'íntima satisfacció que a l'ensem servirà per honorar, merescudament, al ciutadà per tants títols — digníssim, palesarà tota la sensibilitat d'un poble que té cor i és ben digne de posseir un fill que com Miquel Santaló, sap copsar els seus afanys, les seves inquietuds, les seves il·lusions, els seus idealismes prenyats de voluntat, per a donar-los forma i vida.

Miquel Santaló, ànima d'acer que no es doblega per ningú; que podrà ésser esmicolada, però mai torçada; esperit selecte que camina coratjós i serà vers l'ideal sense dubtes ni defalliments; home que ha tastat en el seu magnífic apostolat l'amaror de la injustícia i de la ingratitude; mestre de multituds ciutadanes guiades per una paraula encesa i convincent, pariona d'una conducta immaculada; representant del Poble, que a ell s'acosta, senzill i franc, per a recollir-ne els seus batecs i portar a solució eficient tot el que tenen de just i equitatiu; català de socarrel amb totes les vehemències i indomituds racials; republicà fervorós i conseqüent i federal "d'aquells de tota la vida", tan estúpidament blasmat pels que amb qualitats naturals per gaudir d'un pla d'admiració i respecte, s'accontenten — pobrets! — representant el trist paper d'escolanets d'un pontífex fuls, després d'haver cabriolejat més que un saltimbanqui de circ, bé mereix que el Poble, en un moment d'unció fervorosa, li palesi tot l'ardorós afecte per ell sentit.

I en aquest moment fervorós i emocionant, tan merescut com just, vol adjuntar-hi la seva més pregona i sincera adhesió aquest vell amic, "federal també de tota la vida, que ha sentit afermar en el seu esperit la fe en l'ideal a l'impuls de la bella exemplaritat d'aquest home modest i efusiu que s'anomena Miquel Santaló.

JOSEP FABREGA I POU

Palamós, setembre de 1933.

EXPRES-BAR

Situat a la Rambla - GIRONA - Telef. 119

Begudes de les millors marques

Ressopons econòmics

OBERT NIT I DIA

Del 1er d'octubre al 30 d'abril, temporada de marisc

Ostres-Percebes-Almejes-Gambes

rebudes diàriament a les 5 tarda.

24 DE SETEMBRE DE 1933

En aquesta data Girona viurà unes hores de veritable germanor amb els demés pobles de les comarques gironines. Diumenge, la fraternitat personal entre els republicans gironins tindrà uns moments de realitat, complement necessari de la fraternitat espiritual. Cares amigues s'enfrontaran somrients mentre les mans es buscaran per a l'encaixada. Reviuran fets passats, records de joventut entre els vells, i de jornades més recents entre els joves. Records de jornades de lluita i records també d'altres jornades de calma i satisfacció. El amplis salons del Centre d'Unió Republicana seran insuficients per a contenir la generació immensa que, moguda per un mateix delit, vindrà a fer-nos companyia, per a celebrar conjuntament un acte just i merescut.

El motiu, la causa, no serà altre que voler retre homenatge a l'home més destacat en política de les nostres encontres. En Miquel Santaló. Santaló ha arribat en un moment que ja no es perteneix. Perteneix al poble. En prendre relleu col·lectiu la seva personalitat, neix la dificultat de no poder disposar lliurement de la seva persona, i aquesta claudicació personal forçosa la sofreix amb resignació, i podríem dir amb gust, ja que així pot servir millors els formidables interessos, la defensa dels quals li és confiada. Els interessos del poble.

La seva representació parlamentària l'ha allunyat de l'intimitat de la seva llar, per la qual sent un veritable deliri. El seu amor als infants, tan profundament sentit, com ho ha palesat diferents vegades amb la seva actuació, en podrà demostrar palpablement l'amor infinit que sent pels seus propis fills, l'instrucció dels quals cuidava ell mateix en les seves hores lliures, ajudat amorosament per la seva esposa. Doncs bé, ara sols de tant en tant li és permès sentir aquesta satisfacció, i encara sense aquella llibertat que tenim en sentir-nos sols. La porta de casa seva és oberta contínuament per deixar pas a comissions i persones que tenen quelcom per demanar. Ni dels moments

robats al descans pot ell ara disposar-ne. Els deu, i els paga, als seus representats. La política, en qüestió personal no té entranyes. Quan un home sobresurt en ella, l'opinió pública se'l fa seu, l'explota, el domina, l'esclavitz sense consideració. Santaló ha assolit aquesta categoria.

El diputat que homenatjarem té amistats sinceres i nombroses a cada poble de les nostres comarques, aconseguides no sols en les propagandes electorals, moments imprescindibles per a posar-se en contacte amb totes les organitzacions polítiques afins, sinó en aquelles visites més difícils i menys practicades per la majoria dels representants parlamentaris. Escoltar i comprendre els anhels i necessitats de cada població. Ell ha estat en continuat contacte amb els seus electors, no defugint mai tractar d'aquells assumptes que la seva defensa i tramitació sols l'hi ha de portar desplaences i dessabors. És per això que aquest homenatge ha despertat el major interès, i que motivarà un desplaçament grandios pesi al refractarisme tan nostre a les grans manifestacions, pesi a la comoditat genuïna a què venim tan inclinats a gaudir.

Per l'esperit i sentit de l'homenatge ha estat un gran inconvenient la casaca de ministre que ha estat atorgada pel Govern de la República a Miquel Santaló. Nosaltres preteníem homenatjar, i pretenim encara, homenatjar a l'home, a la persona, al diputat per la Circumscripció de Girona. Celebrem infinitament, quin dubte hi ha, que els propis mereixements l'hagin elevat a un lloc de tanta representació i tanta responsabilitat, però no voldríem que la seva posició actual pogués entelar el més mínim l'acte senzill, sincer, just, que representa l'homenatge. A tots aquells que sols vegin en Miquel Santaló un membre ministerial, poden deixar de venir-hi. Al nostre costat, aquells altres que sentin la simpatia personal que irradia la figura del nostre Diputat, i que vulguin demostrar-li una afectuositat desinteressada com correspon a la faisó d'ésser de Miquel Santaló Parvorell.

FORNELLS

Senyor Alcalde:

Plauria moltíssim a tots els veïns d'aquesta població que professen idees liberals i democràtiques, que la nostra primera autoritat municipal actués tothora d'acord amb els principis que són la raó d'ésser de la nostra agrupació política, procurant posar

un fre, amb la llei a la mà i amb la més estricta justícia, a les entremaliadures dels cacics locals, els quals, creient-se que encara viuen en uns temps que, sortosament, han passat per sempre, actuen descaradament, burlant-se de tot (com succeí el dia 3 de setembre) i intenten desprestigiar i posar en evidència els nostres homes.

Certes complaences i certes febleses, se-

nyor Alcalde, no són pas les més adients per a mantenir viu el caliu republicà i esquerrista. El nostre lema és: Guerra al caciquisme!, i tots els nostres actes han d'estar d'acord amb aquest lema, si no volem que aquesta genteta torni a fer de les seves, com en temps no gaire llunyans havia fet a Fornells i que tots recordem prou bé.

CORRESPONSAL

Radio Girona

necessitarà LOCUTORA per les seves emissions, i per tant, convoca un concurs en el que hi poden prendre part totes les senyorettes gironines; les que es creguin en condicions d'ocupar aquest càrrec son pregades d'escriure, indicant edat, condicions, aptituts, coneixements, etc. a

Radio Associació de Catalunya

Rambla Estudis, 8 - BARCELONA

J. BALAGUER TORT

ADVOCAT

Progrès, 12 - 1.er - 1.^a

Telèf. 153

Girona

Servei a domicili i al major.

Dipòsit de vi
de

Joan Moriscot

Ultònia, 5 GIRONA

VINS: Priorat, Múrcia, Alacant, Valdepenyas, Jumilla, Secuita, Vinebra.

Responent de la qualitat dels mateixos.

Esmolament de Navalles a la perfecció

VENDES DE TOTA CLASSE D'ARTICLES PROPIS PER BARBERIA. — GAVINETERIA FINA. GRAN ASSORTIT EN PERFUMERIA.

JOSEP SERRA

Argenteria, 10 - GIRONA

Comerciants agriculters

Abans de fer vostres compres a neu a visitar el nou Magatzem de grans i pinsos Enèrgic

— de —

Jacint Codina

No deixeu de fer una prova de els aliments concentrats Enèrgic, per Vaques, Vedelles, Porcs, Gallines i altre bestiar de corral. PRODUCTE NACIONAL AMB PATENT I MARCA REGISTADA
Passeig de Blai, n.º 31 OLOT Telèfon, n.º 113
Casa central: VIC Rbla. Deballades, n.º 15 - Tel. n.º 192

Societat ANÓNIMA DE TRANSPORTES OLOT

Servei de Recader diari entre Olot i Barcelona i viceversa amb combinació de l' **Agència Arias**

PASSEIG DEL BORN, N.º 13

Telèfon, 13354

Es garanteix un Servei Ràpid, Econòmic i Perfecte. — Paquets entregats al vespre a Olot, a les nou del matí del dia següent són lliurats als consignataris de Barcelona, i així mateix els que són entregats a Barcelona fins a la una de la tarda, a les set de la mateixa arriben a Olot.

S'ADMETEN ENCARRECS A: **ANÓNIMA DE TRANSPORTES** (Carrer Antoni Llopis) i a les SUCURSALS: Plaça de la República, 11. - Telèfon, 48 i carrer de la Proa, 7 (ABANS «CASA SINGLA»)

A més, aquesta Societat compta amb un vagó diari de Sant Joan les Abadesses a Barcelona i viceversa, pel transport de mercaderies de **Petita Velocitat** que limita el temps en el trajecte a dos dies.

Cooperació
de Fundició
de ferro i metalls
OLOT
Carretera de Girona, 21
Treball esmerat i
preus mòdics.

FONDA DE RAMON ROVIRA

TELÈFON, 330

Ronda Dr. Robert, núm. 43
GIRONA

CALDERERIA I CALEFACCIÓ CENTRAL FUMISTERIA

Soldadura Autògena i Tall per oxigen
Instal·lació d'Aparells Sanitaris

de

PERE VALENTI FURTET

Calderers, 13 - GIRONA

CENTRE D'ESPECIFICS

UNIC A LA COMARCA

Els millors productes medicinals. - TOTS ELLS D'ORIGEN. - Unics de propietats
terapèutiques garantides.

Plaça de les Castanyes · GIRONA · Telèfon, 144

FARMACIA RIBAS

Radio Selecte

CLARION, **PHILCO**, FADA,
FERM i totes les marques, últims mo-
dels des de **4 pessetes setmanals**.

Carrer Olivo, 8 (davant camp d'Esports)

Bicicletes

LES MILLORS MARQUES A
4 pessetes 25 cèntims setmanals
SENSE ENTRADA

- **GIRONA**

CAFÈS

CORNELLÀ

SUCRES
EMPAQUETATS

Girona

TELÈFON, 321

Casa Escatllar

APARELLS DE RADIO

"FADA"

FERRETERIA I BATERIA DE CUINA

OBJECTES PER A REGALS

LOÇA SANITARIA

Rambla Llibertat, 28 - Mercaders, 6-7

Gràfiques
DARIUS
RAHOLA
Girona

CALÇATS MALARET

Vendes a l'engròs i detall

RAMBLA LLIBERTAT, 5
GIRONA